

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สังเคราะห์ การวิจัยโดยประชาชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน ว่ามีกระบวนการและลักษณะอย่างไร รวมถึงศึกษา สังเคราะห์การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ที่เกิดจากการวิจัยดังกล่าว ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนและความยากจนในสังคมไทย โดยมีคำถามวิจัย 3 ข้อคือ 1. กระบวนการวิจัยของประชาชนเป็นอย่างไร 2. การวิจัยของประชาชนนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชนได้อย่างไร และ 3. การเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชนนำไปสู่การสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างไร

วิธีการวิจัยใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยโดยประชาชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 133 เล่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2549 ด้วยการศึกษาริมาณ (meta study) ซึ่งมีขั้นตอนในการทำงานสามขั้นตอนคือ 1.การสังเคราะห์ข้อมูล (meta-data analysis) 2.การสังเคราะห์วิธีวิทยา (meta-method) 3.การสังเคราะห์ทฤษฎี (meta-theory) จากนั้นจึงนำผลการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันอีกครั้ง

ผลการวิจัยด้านวิธีวิทยา วิธีวิทยาของการวิจัยประชาชนประกอบไปด้วยกระบวนการหรือคุณลักษณะที่สำคัญ 3 มิติคือ 1.มิติด้านการสร้างจิตสำนึก และการเสริมพลัง (Mode of Consciousness Raising and empowerment) 2. มิติด้านความรู้ (Mode of Knowledge Management) ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้นเป็นความรู้ที่ใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนของตน 3. มิติของประสบการณ์การปฏิบัติ (Mode of Practice) กระบวนการวิจัยประชาชนเป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติจริง

ญาณวิทยาของการวิจัยประชาชน เป็นญาณวิทยาที่ผสมผสานทั้งจากญาณวิทยาท้องถิ่น ญาณวิทยานิยามและหลังนิยาม นิยาม ทำให้งานวิจัยประชาชนมีลักษณะบูรณาการในด้านวิธีวิทยาและเนื้อหาการวิจัย

ผลการวิจัยด้านกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้จากงานวิจัยประชาชนพบว่า 1. กระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ของชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวต่อสถานการณ์ความขัดแย้งของปัญหาต่างๆที่ชุมชนเผชิญ 2. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (learning by practice) 3. ความรู้ที่ได้จากการวิจัยประชาชนนั้น มีทั้งส่วนที่เป็นความรู้โดยนัย (tacit knowledge และความรู้ชัดแจ้ง(explicit

knowledge) 4. งานวิจัยประชาชน มีกระบวนการในการจัดการความรู้ ใน 4 ลักษณะ คือ กระบวนการทางสังคม (Socialization) กระบวนการสู่ภายนอก (Externalization) การผสมผสาน (Combination) และ กระบวนการสู่ภายใน (Internalization) 5.การวิจัยประชาชนทำให้เกิดการสร้างเครือข่าย ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการ จัดการความรู้ ที่เกิดขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และระหว่างชุมชน 6. การวิจัยประชาชนเป็นทั้ง “กระบวนการสร้างความรู้” และ”วิธีการแสวงหาความรู้” (ในรูปแบบใหม่) ให้กับชุมชน

แนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการของ 1. การผสมผสานองค์ความรู้ที่มาจากภูมิปัญญาเก่าและใหม่ 2. การใช้ข้อมูลความรู้ การจัดการความรู้ในการวางแผนการผลิต กระจายและการบริโภค 3. การสร้างกลุ่มองค์กรและเครือข่ายของชุมชน และ 4. การสร้างแบบจำลองการพัฒนาของชุมชนจากพื้นฐานของชุมชนเอง

คุณค่าและความหมายของการวิจัยประชาชนมีทั้ง คุณค่าในการรื้อฟื้นและพัฒนาองค์ความรู้ท้องถิ่น คุณค่าด้านการต่อรอง/ต่อสู้ทางการเมือง และการนำเสนอทัศนะต่อ “ความรู้” ในรูปแบบใหม่ให้กับประชาชนและสังคม และคุณค่าในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจและการสร้างภูมิคุ้มกันในอนาคตของสังคมไทย

Abstract

The objectives of this research are to synthesize the process and characteristics of the research conducted by people for solving their economic problems in communities, to synthesize learning process and knowledge management the people created from their researches, and to synthesize the methods people used for solving economic problems in communities, and the knowledge gained will be used as a guide to solve the economic problems in community and poverty in Thai society.

The research questions are: (1) What is the process of people research? (2) How does it lead to learning and knowledge management processes of the community? (3) How do learning and knowledge management processes lead to the solution of economic problem in community?

The methodology – qualitative Metasynthesis method was used for 133 researches conducted by people in communities during the year 1987-2006 by using meta-study approach; with 3 steps: meta-data, meta-method, and meta-theory analyses, then metasynthesis of all the findings.

The result of meta-method showed the characteristic modes of the people research as followings (1) Mode of Consciousness Raising and empowerment (2) Mode of Knowledge Management (3) Mode of Practice. The process of people research focuses on practicality.

The epistemology of people research is integral epistemology derived from local, positivism and post positivism epistemology, which creates integral methodology and integral content.

The synthesis of the learning process and the knowledge management from the people research showed that (1) The process of learning and knowledge management of the people are the process activated from people's adaptation to the problem and conflict situation they confronted with, (2) The learning process of people in communities are actually learning by practice, (3) The knowledge that people gained from doing research are both tacit knowledge and explicit knowledge, (4) The process

of people research created 4 styles of knowledge management which are: socialization, externalization, combination and internalization, (5) People research built social networks which facilitate learning and knowledge management through social interaction in the household, community, and inter-community levels, (6) The people research is both new ways of 'knowledge building process' and 'knowledge searching method' for the community.

The synthesis of the community economy solution are created by the ways of (1) Integrating local and global knowledge. (2) Using knowledge management in production, distribution and consumption. (3) Building people organization and networks (4) Creating people development model based on community's capital.

The value and meaning of people research are rehabilitation and development of local wisdom, bargaining for power and political struggle, presentation of new mode of "knowledge" to the people and society, and the creation of new body of knowledge in economic crisis and the strengthening of Thai society in the future.